Hukuk Bölümü 2011/190 E. , 2012/62 K.

- **DAVACININ GEMISININ, BAĞLAMA KÜTÜĞÜNDEN TERKIN EDILMESI ISTEMIYLE AÇILAN DAVANIN, ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI GEREKTIĞI HK.**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 19

"İçtihat Metni"

Davacı : A.T.A.

Vekili : Av. M.Ü.

Davalı : 1- Adli Yargıda İstanbul Liman Başkanlığı (Bağlama Kütüğü Amiri)

Vekili : Av. G.Y.

2- İdari Yargıda Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı

O L A Y : Davacının, İstanbul Liman Başkanlığı bağlama kütüğüne 24.06.2010 tarih ve 1667182 no ve 3949 sırasına tescil ettirdiğini belirttiği sahibi bulunduğu TT-MAT isimli özel teknenin bağlama kütüğünden terkin edilmesi amacıyla yaptığı başvurunun 5897 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği kapsamında incelendiği ve Bağlama Kütüğüne kayıtlı teknelerin terkin işleminin Yönetmeliğin 20.maddesindeki şartlardan birinin oluşması halinde yapılabileceği nedeniyle reddedilmesine ilişkin 7.1.2011 tarihli liman başkanlığı işleminin tesis edildiği, davacı vekilince bu işlemin iptali ile 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 12. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle itiraz yoluna başvurularak Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi ve yürürlüğün durdurulması istemiyle adli yargı yerinde dava açılmıştır.

İSTANBUL DENİZCİLİK İHTİSAS MAHKEMESİ: 12.10.2010 gün ve E:2010/402, K:2010/386 sayı ile, davacı vekili dava dilekçesinde, davacıya ait TT-Mat isimli teknenin İstanbul Liman Bağlama Kütüğünden terkin isteminde bulunduğu, ancak talebinin reddolunduğu, iş bu dava ile İstanbul Limanı Bağlama Kütüğünden terkin isteğinin reddine dair kararına dayanak olan 5897 sayılı Kanunun 1. maddesi hükmünün Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararnameye eklediği Ek 12. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle itiraz yoluna başvurularak iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle birlikte Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiş ise de, davacının talebinin idari mahiyet arz ettiği, davacının asıl isteminin davalı idarenin vermiş olduğu kararın kaldırılması isteminden ibaret bulunduğu, bu istemin de idare mahkemesince karara bağlanması gerektiği ve dava idari mahiyet arz etmekle davanın reddine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

Davacı bu kez aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

İSTANBUL 10. İDARE MAHKEMESİ: 18.4.2011 gün ve E:2011/254 sayı ile, 10.8.1993 tarih ve 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Bağlama Kütüğü" Başlıklı Ek 12. Maddesinin 8. fıkrasında, Bağlama kütüğünün tutulması, liman başkanlıklarının ve belediyelerin yetki ve sorumlulukları, kayıt, terkin, ruhsatname düzenlenmesi, idari para cezası verilmesi ve mali hükümler ile bu maddenin uygulanmasına dair diğer hususlara ilişkin usul ve esasların, mali konularda Maliye Bakanlığının uygun görüşünü almak kaydıyla Denizcilik Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği, 14/09/2009 tarih ve 27349 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği'nin "itirazlar" başlıklı 24. maddesinde ise, "(1) Başkanlıklarca, bağlama kütüğü kapsamında yapılan iş ve işlemlere karşı ilgilisi veya bu iş ve işlemden hakları etkilenecek olanlar, işlemin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içinde işlemi gerçekleştiren başkanlığa itiraz edebilir. Başkanlık, itirazı onbeş gün içinde inceler ve sonuçlandırır. (2) İtiraz kabul veya gerekçe gösterilmek suretiyle ret edilebilir. İtirazın kabul edildiği durumda, yapılan işlem itirazın mahiyetine göre değiştirilir ve keyfiyet diğer ilgililere tebliğ edilir. İtirazın reddedildiği durumda, İtiraz sahibinin genel hükümlere göre dava açma hakkı saklıdır" kurallarına yer verildiği, 14/02/2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Ticaret Kanunu'nun tanımlar başlıklı 931 maddesinin 1. fıkrasında ise, Tahsis edildiği amaç, suda hareket etmesini gerektiren, yüzme özelliği bulunan ve pek küçük olmayan her aracın, kendiliğinden hareket etmesi imkanı bulunmasa da, bu Kanun bakımından 'gemi' sayılacağı, aynı Yasa'nın "Sicil Müdürlükleri ve Bölgeleri" başlıklı 954. maddesinde ise, Türk gemileri için, Denizcilik Müsteşarlığının uygun göreceği yerlerde gemi sicili tutulacağı, (2) Gemi sicilleri, liman başkanlığı nezdinde çalışan sicil müdürlükleri tarafından, o yerde deniz ticareti işlerine bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesinin, bulunmadığı takdirde asliye ticaret mahkemesinin, o da yoksa ticaret davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesinin gözetimi altında tutulacağı, bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok mahkeme varsa, gemi sicilinin tutulmasını gözetecek mahkemeyi Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirleneceği, (3) Türk Medeni Kanununun 1007 nci maddesinin gemi sicilIeri hakkında da geçerli olacağı, Mülga 6762 nolu Ticaret Kanununa dayanılarak çıkarılan 04/0211957 tarih ve 9526 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ve halen yürürlükte bulunan Gemi Sicili Nizamnamesi'nin 1. maddesinde, Türk Ticaret Kanununun 839'ncu maddesine müsteniden Trabzon, Samsun, Zonguldak, İstanbul, Bandırma, Çanakkale, İzmir, Antalya, Mersin ve İskenderun limanlarında birer gemi sicil dairesi tesis olunduğu, 8. maddesinde, Gemi sicili, sicil memurluğunun bulunduğu yerde ticaret davalarına bakan asliye hukuk mahkemesinin nezaretine tabi olduğu, bu yerde asliye hukuk mahkemesinin ticaret davalarına bakan birden çok dairesi bulunduğu takdirde Adliye Vekaletinin gemi sicilini bunlardan birine bağlayacağı, asliye hukuk mahkemesinin, nezaret vazifesini, sicil memurluğunca ittihaz olunan karar ve yapılan muamelelere karşı vukubulacak şikayet ve itirazları tetkik ederek karara bağlamak suretiyle ifa edeceği; 9. maddesinde ise, liman reisinin sicil dairesinin amiri olup sicil işlerinin mevzuat hükümlerine uygun olarak yapılmasını temin ile mükellef olduğu; sicil memurunun tereddüt eylediği hususlarda kendisinden mütalaa isteyebileceği gibi liman reisinin de lüzum gördükçe işlerin kanun ve bu nizamname hükümlerine uygun şekilde görülebilmesini teminen talimat verebileceği, şu kadar ki, sicil işlerine mütaallik her türlü kararların memur tarafından verileceği gibi her nevi muamelelerin de memur tarafından yapılacağı, bütün bu karar ve muamelelere karşı itiraz merciinin de sicil dairesinin bağlı bulunduğu asliye hukuk mahkemesi olduğu, yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden, uyuşmazlığa konu teknenin Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca niteliği itibariyle gemi sayılması gerektiği, gemi siciIinden dolayısıyla da bağlama kütüğünden doğan uyuşmazlıkların da bu sicilIerin olayımızda ise bağlama kütüğünün bulunduğu yerdeki yetkili Asliye Hukuk Mahkemelerinde veya bu davalara bakmakla görevli kılınan mahkemelerde görüleceği kurallarının yer aldığı, bu durumda, gemi sicilIerine ilişkin uyuşmazlıklardan doğan davaların görüm ve çözümünün adli yargının görevalanına girdiği ve bağlama kütüğünden kaynaklanan uyuşmazlıkların ise bu kapsamda değerlendirilerek çözümlenmesi gerektiği, bu konuda idare mahkemelerinin görevli olduğu

yolunda açık bir Kanun hükmü de mevcut olmadığından, adli yargı yerinde çözümlenmesi gereken uyuşmazlığa ilişkin davanın, idari yargı yerinde görülüp çözümlenmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle, Mahkemelerinin görevsizliğine, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyiş Hakkında Kanunun 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 9.4.2012 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince, Denizcilik İhtisas Mahkemesinin dosyası da temin edilmek suretiyle 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde öngörülen şekilde başvurulduğu ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet AKKAYA'nın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, İstanbul Liman Başkanlığı bağlama kütüğüne 24.06.2010 tarih ve 1667182 no ve 3949 sırasına tescil ettirdiğini belirttiği sahibi bulunduğu, TT-MAT isimli özel teknenin bağlama kütüğünden terkin edilmesi amacıyla yaptığı başvurunun reddine ilişkin 7.1.2011 tarihli liman başkanlığı işleminin iptali ile 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 12. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle itiraz yoluna başvurularak Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi ve yürürlüğün durdurulması istemiyle açılmıştır.

Davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun Dördüncü Kitabında, Deniz Ticareti Başlıklı Birinci Kısmında, Umumi Hükümlere yer verilmiş, 816.maddesinde, tahsis edildiği gayeye uygun olarak kullanılması, denizde hareket etmesi imkanına bağlı bulunan ve pek küçük olmayan her türlü teknenin gemi sayılacağı; Üçüncü Kısımda Gemi Sicili Başlıklı 839.maddesinde, Türk gemileri için hükümetin münasip göreceği yerlerde gemi sicilleri tutulacağı; gemi sicillerinin, liman reisliği nezdinde çalışan sicil memurları tarafından o yer asliye hukuk mahkemesinin nezareti altında tutulacağı; 26.maddenin 2.fıkrası hükmünün bu hususta da tatbik olunacağı; Medeni Kanunun 917.maddesinin gemi sicilleri hakkında da cari olduğu; 843. maddesinde, geminin ancak malikin veya maliklerinden birinin talebi üzerine gemi siciline tescil olunacağı; 845.maddesinde ise geminin tescili talebiyle birlikte Bağlama Limanının da aralarında bulunduğu hususların bildirileceği belirtilmiştir.

1.11.2011 gün ve 28102 (mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 26.9.2011 tarih ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1. maddesiyle yürürlükten kaldırılan ancak, işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin, Bağlama Kütüğü Başlıklı Ek 12.maddesinde, bağlama kütüğünün tutulması, liman başkanlarının ve belediyelerin yetki ve sorumlulukları, kayıt, terkin, ruhsatname düzenlemesi, idari para cezası verilmesi ve mali hükümler ile bu maddenin uygulanmasına dair diğer hususlara ilişkin usul ve esasların mali konularda Maliye Bakanlığının uygun görüşünü almak kaydıyla Denizcilik Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayanılarak hazırlanan 14.9.2009 gün ve 27349 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliğinin" 4/a maddesinde, Bağlama Kütüğünün, Gemi, Deniz ve İç Su Aracının kaydedildiği, ana ve yardımcı kütüklerden oluşan elektronik kayıt sistemini ve Bağlama Kütüğü dosyasını ifade ettiği; 7. maddesinde Bağlama Kütüğünün tutulmasından liman başkanının yetkili ve sorumlu olduğu; liman başkanlığının yetki alanına girmeyen iç sularda yetki ve sorumluluğun ilgili Belediye Başkanına ait olduğu;

"Terkin" Başlıklı 20.maddesinde,

"(1) Bağlama kütüğüne kayıtlı gemi, deniz ve iç su araçlarının bağlama kaydı;

a) Kurtarılamayacak şekilde batması,

b) Tamirinin mümkün veya ekonomik olmaması,

c) Yurt dışına satılmış olması,

ç) (Değişik:RG-24/4/201o-27561) Ticari olarak işletilen;

1) Gemi ve deniz araçlarının Türk Uluslararası Gemi Siciline kaydedilmesi,

2) Gemilerin tadilat sonucu tonilatosunun 18 groston ve üzerine çıkması,

d) Başka bir bağlama kütüğüne nakledilmek istenilmesi,

e) (Ek:RG-24/4/201o-27561) Özel kullanıma mahsus 18 groston üzerindeki gemilerin ticari kullanım amacıyla cins değişikliği, halinde malikinin talebi ile terkin edilir.

(2) Yabancılar adına kayıtlı gemi, deniz ve iç su araçları, birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen şartlar nedeniyle veya isteğe bağlı olarak terkin edilebilir.

(3) Terkin;

a) Ticari olarak işletilenlerde malik veya malikin onayı ile işleticinin talebi,

b) Özel kullanıma mahsus olanlar veya yabancı uyruklular için malik veya vekilleri yahut kanuni temsilcilerinin talebi ile elektronik ortamda yapılır.

(4) Terkin talebi birinci fıkrada belirtilen terkin sebeplerinin oluştuğu tarihten itibaren bir ay içinde yapılır.

(5) Talebi alan başkanlık, terkin şartlarının oluşup oluşmadığını inceler. Talep uygun görülmez ise reddedilir.

Terkin edilen gemi, deniz ve iç su aracı malikine 'terkin belgesi' verilir.

(6) Bağlama kütüğünden terkin edilen gemi, deniz ve iç su aracının bağlama kaydına ne sebepten terkin olduğu yazılarak, "terkin edilmiştir" kaydı düşülür ve kayıt kapatılır. Terkin edilmiş kayıtlar elektronik sistemden silinmez ve bağlama kaydının aynı sıra sayısıyla muhafaza edilir.

(7) Terkin için ibraz edilmesi gereken belgeler ile terkin belgesinin formunu ve terkin sonucunda kayıtların elektronik sistemde muhafazası için usul ve esasları İdare belirler." denilmiş,

"itirazlar" Başlıklı 24. maddesinde,

"(1) Başkanlıklarca, bağlama kütüğü kapsamında yapılan iş ve işlemlere karşı ilgilisi veya bu iş ve işlemden hakları etkilenecek olanlar, işlemin öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içinde işlemi gerçekleştiren başkanlığa itiraz edebilir. Başkanlık, itirazı onbeş gün içinde inceler ve sonuçlandırır.

(2) İtiraz kabul veya gerekçe gösterilmek suretiyle ret edilebilir. İtirazın kabul edildiği durumda, yapılan işlem itirazın mahiyetine göre değiştirilir ve keyfiyet diğer ilgililere tebliğ edilir. İtirazın reddedildiği durumda, itiraz sahibinin genel hükümlere göre dava açma hakkı saklıdır." maddesine yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, davacının TT-MAT isimli teknesini İstanbul Limanı Bağlama Kütüğüne 24.6.2010 tarihinde 1667182 numara ve 3949 sırasına kaydettirdiği ve ruhsatnamesinin düzenlendiği, 28.6.2010 tarihinde kayıttan terkinini istediği, isteğinin 5897 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Bağlama Kütüğü Uygulama Yönetmeliği kapsamında incelendiği ve Bağlama kütüğüne kayıtlı teknelerin terkin işleminin Yönetmeliğin 20.maddesindeki şartlardan birinin oluşması halinde yapılabileceği yolundaki Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı İstanbul Bölge Müdürlüğü İstanbul Liman Başkanlığının 30.6.2010 gün ve 5850 sayılı işlemin iptali istemiyle iş bu davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden, davacıya ait botun Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca gemi sayıldığı, gemi siciline kayıt yapılma zorunluluğu olduğu gibi, maliklerin ticaret veya özel kullanıma mahsus gemilerini bağlama kütüğüne kayıt yaptırma zorunluluğunun da bulunduğu, aynı Kanunun 845.maddesinde gemi sicilinin muhtevasında "Bağlama Limanının"da gösterilmesi gerektiğinin belirtildiği, dolayısıyla bağlama kütüklerinin gemi sicilinin içeriğinde yer alan bir sicil sistemi olduğu sonucunun doğduğu açıktır.

Bu durumda, bağlama kütüğünün tutulduğu liman başkanlıkları veya belediye başkanlıklarınca, bağlama kütüğü kapsamında yapılan iş ve işlemlere karşı ilgililerince itirazda bulunulabileceği, itirazın reddedildiği durumlarda, itiraz sahibinin genel hükümlere göre dava açma hakkının saklı olduğu yolundaki yönetmelik hükmü gözetildiğinde, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Medeni Kanunu hükümleri uyarınca uyuşmazlığın adli yargı yerinin görevine girdiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle İstanbul 10. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile İstanbul Denizcilik İhtisas Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle İstanbul 10. İdare Mahkemesi'nin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile, İstanbul Denizcilik İhtisas Mahkemesi'nin 12.10.2010 gün ve E:2010/402, K:2010/386 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 9.4.2012 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.